системы культуры, общества и личности как структуры семиосферы. Современный жизненный мир представляется как трансцендентальное единство означивания.

Ключевые слова: Модерн, Постмодерн, Второй Модерн, семиосфера, жизненный мир, смисл, ценность, схема.

Poluliakh J. J. Modern, Postmodern, Second modern: semiosphere variations of the life world.

The article considered Modern, Postmodern and Second modern as essential horizons of contemporary culture. Research is dedicated to the analysis of the system of culture, society and person as structures of semiosphere. Contemporary life world is represented as transcendental unity of significance.

Keywords: Modern, Postmodern, Second modern, semiosphere, life world, sense, value, scheme.

УДК 82.091

Рева Л. Г.

БІБЛІОТЕКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У процесі всебічної міжнародної інтеграції виникають новітні носії глобальної загрози, які жорстоко експлуатують усі види природних та людських ресурсів. Їхні глобалістичні проекти за своєю суттю є антигуманістичними, антидемократичними, аморальними і злочинними. За задумом "нових громадян світу" суверенність нації, її національні особливості, культура мають піти в небуття. Найпотужнішою силою, спроможною протистояти наступові глобального космополітизму, є ідеологія національного патріотизму, любов до своєї Вітчизни, віра в майбутнє України, любов до своєї мови, культури, звичаїв, традицій. Така ідеологія декларує наявність у людей об'єктивної внутрішньої потреби існувати у складі різних спільнот, ототожнювати себе з ними та віддавати частину свого фізичного і розумового потенціалу, зберігаючи при цьому свою унікальну суверенність, свою ідентичність.

Спираючись на вітчизняний досвід і досвід найближчих наших сусідів – Росії та Білорусі, протягом століть у нас складалося найтісніше середовище розвитку спільних культурних і духовних цінностей. Процеси поглиблення взаємодії у всіх сферах людського життя в Україні, Росії та Білорусі на сучасному етапі – об'єктивні. Вони є незворотними і несуть нації нові можливості для всебічного розвитку і гуманістичної перспективи.

Україна, Росія і Білорусь —це не лише спільна історія, у нас спільні наукові інтереси, спільні якісні нові програми інтелектуального,

гуманітарного напрямку. У нас існували тісні зв'язки і в докризовий період, зміцнюються вони і в час глобальних перетворень.

В сучасний період *культура* — зокрема література, гуманітарна наука, книга, бібліотека є тим чинником, який сприяє збереженню національно-державної ідентичності, плекає духовну культуру, мовну самобутність. Культура здатна не тільки моделювати й відтворювати всю багатоманітність явищ і зв'язків матеріального і духовного життя нації, але й досягати випереджувального розвитку порівняно з динамікою соціального зростання. Культура, яка є індикатором ідентичності та самобутності нації в цілому, має визначальну, чітко виражену відтворювальну роль в історії. Найнадійніший гарант, найпотужніша основа майбутнього України — це розвиток національної культури [1].

Серед важливих чинників суспільного прогресу одне з чільних місць посідає національна самосвідомість, яка є складним духовним явищем, на рівень розвитку якої впливає потенціал нагромадження народом духовних цінностей. На перший план виходить проблема національної спадщини, необхідної для збереження всього унікального, що становить культуру етносу.

Звичайно, ми не повинні відшукувати власну культурну ідентичність, оглядаючись назад, але повинні знати історію – необхідний атрибут, який допоможе розібратися в сучасному світі з його процесами відкритості й глобалізації.

Інститут біографічних досліджень – структурний підрозділ Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України (далі —НБУВ), поряд з традиційно книжковими виданнями, працює над створенням масштабних вітчизняних електронних біографічних та біобібліографічних ресурсів – Бази даних "Українського біографічного архіву", відкритого для широкого кола користувачів, репрезентації України у світі.

З метою подолання тиску світових глобалізаційних процесів на український інформаційний простір Інститут біографічних досліджень відшукує ті форми і засоби інформаційно-бібліографічної діяльності, які б забезпечили формування довготривалої стратегії розвитку НБУВ.

20 – 30 роки XX століття в історії України – особливий період. Саме на цей час припадає нове українське відродження. У скрутних економічних та політичних умовах відбувається бурхливе піднесення національно-культурного життя, стрімкий розвиток літературного процесу, небувалий злет наукової думки не лише в царині літературознавства, а й у суміжних з ним дисциплінах.

Одним із яскравих чинників відродження інтелектуального розвитку науки і культури нашої країни була національна самосвідомість, зумовлена демократичними свободами і нагромадженим потенціалом національно-визвольної думки.

Здобутки українського літературознавства, починаючи з середини 20-х років XX ст. – значні. Досить назвати імена лише корифеїв

нашого літературознавства В. Перетца, М. Возняка, В. Щурата, О. Білецького, М. Зерова, Л. Новиченка.

На окрему розмову заслуговують численні "Історії української літератури" – М. Петрова, О. Огоновського, С. Єфремова, М. Возняка, М. Грушевського, Д. Чижевського [2].

Важливою передумовою плідного розвитку літературознавства і формування цієї дисципліни як науки стало заснування Української Академії наук та організація в ній Історико-філологічного відділу, якому надавали особливого значення, оскільки об'єктом його досліджень було духовне життя і культура українського народу.

Наприкінці 20-х років ХХ ст. актуальним стало питання створення Комісії давнього письменства. Це було викликано потребами часу. В умовах підвищеного інтересу до історичного минулого українського народу дедалі більшого значення набувало поглиблене вивчення та популяризація невідомих або маловідомих постатей, явищ, фактів історії національної культури, в тому числі й давньої української писемності. Очевидно, що кожна окрема пам'ятка давньої літератури виступає передусім як документальне свідчення історичного процесу, феномен, у якому втілюється духовний зміст епохи, її технічні та мистецькі досягнення, діяльність видатних особистостей.

Про необхідність створення Комісії давнього письменства говорив В. М. Перетц у заяві до Історико-філологічного відділу УАН: "Царина історії давнього українського письменства дуже широка. Вона обіймає майже 8 віків; пам'ятки її відбивають на собі хід культурної та художньої думки українського народу, осібно – в ті часи, коли намічається ускорення культурного руху, коли українське суспільство прокидається з довгого часом сну та виявляє свої творчі сили на ниві словесного мистецтва. Тому я маю за честь, удаючись до Відділу з пропозицією утворити "Комісію давнього українського письменства", що могла б об'єднати наукових працівників, які охоплюватимуть та готуватимуть до видавання пам'ятки давнього українського письменства, починаючи з найдавніших часів – до кінця…" (до І. Котляревського). [Чернетка 20-х років ХХ ст.] [3].

Вся наша дослідницька робота зосередилася на роботі комісії, очолюваної В.М. Перетцом. Ця робота охоплювала не лише територію України, а й Росії, виявляючи у відрядженнях велику кількість стародрукованих книг не лише українських друкарень, а й російських та білоруських.

Філолог, історик української та російської літератур, академік Петербурзької АН (з 1914 р.) та Всеукраїнської АН (з 1919 р.) Володимир Миколайович Перетц — непересічна постать в українському літературознавстві. Вихованець Петербурзького університету, учень Олексія Івановича Соболевського і Олександра Миколайовича Веселовського, прибувши 1903 р. до Києва, уже був відомий загалові як фахівець з різних питань давньоруської літератури, автор

фундаментальних досліджень. Його постать, життєписи та діяльність гуртківців його філологічного семінару, який він організував при Київському університеті ім. св. Володимира, знайшли своє відображення в працях, як в українських – понад 10 наукових виданнях, так і в російських [4].

Наше дослідження про життя та діяльність В.М. Перетца і його наукову школу підтримали і Санкт-Петербурзькі вчені, звідки він походив [5].

З метою піднесення науково-методичної і практичної науково-інформаційної спрямованості досліджень Інститут біографічних досліджень тісно співпрацює з академічними установами, провідними вищими навчальними закладами, бібліотеками, архівами, музеями, заповідниками, громадськими організаціями і дослідницькими осередками.

Наші інтереси у вивченні історії книги, бібліотечної справи та бібліографії збігалися і збігаються з інтересами російських та білоруських науковців. Це спонукало до участі в численних Міжнародних наукових конференціях, які проводить Російська Академія наук. Подамо лише декілька прикладів [6].

Поряд з дослідженнями, які обстоюють науковий потенціал України, відновлюють і зберігають історичну пам'ять, водночас важливим чинником ідентичності нашого суспільства є розповідь про видатних особистостей. Інститут біографічних досліджень НБУВ якраз і займається теоретичними проблемами біографіки, її ресурсів.

Однією з найважливіших проблем, що стоїть перед наукою, є ліквідація "білих плям" рідної історії. Сьогодні повертаються до наукового процесу праці М. Максимовича, М. Грушевського, А. Антоновича, М. Костомарова, Д. Багалія, І. Крип'якевича, Д. Дорошенка, І. Огієнка та інших класиків вітчизняної науки. Проте, скільки ще в книгосховищах та архівах лежить творів забутих авторів, про які навіть фахівці не мають відомостей!

Ми повертаємося до одного недостатньо вивченого питання – висвітлення біографій діячів історії та культури неукраїнського походження, які мешкали на українських землях, а також етнічних українців, які так чи інакше були відірвані від Батьківщини і дещо втратили свою національну ідентичність.

У попередніх працях ми вже робили спробу подібного досліду [7], але тоді йшлося про українську ментальність митця світового рівня, як головного чинника в його творчій біографії, хоч він був російським режисером.

Так само звернулися ми і до постаті М. Гоголя, і не лише з нагоди відзначення його роковин [8]. М. Гоголь може бути зрозумілим лише серед геніальних українських письменників кінця XVIII — першої половини XIX ст. (Г. Сковорода, І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, Є. Гребінка, М. Костомаров, Т. Шевченко, П. Куліш,

О. Стороженко). Він типовий український романтик, один з творців великого українського міфу, автор значних художніх творів, орієнтованих на наш фольклор, на нашу казку. Гоголь – родоначальник українського напряму, української школи в російській прозі, звідки вийшли Антон Чехов, Михайло Зощенко, Юрій Олеша, Михайло Булгаков… Для М. Гоголя притаманні світобачення, стиль і структура українського бароко.

У колі наших досліджень – життєписи українських письменників XVI – XX ст.: Памви Беринди, І. Гізеля, К.Транквіліона-Ставровецького, Г. Сковороди, Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, М. Рильського та багатьох інших. З темою "Михайло Драй-Хмара – науково-дослідницька діяльність" взяли участь в Міжнародній науковій конференції П'ятигірського Лінгвістичного університету [9].

Трансформаційні зміни в сучасному світі торкаються не лише економічної та політичної сфери суспільного розвитку, але й не менш важливої – духовної, де виникає проблема девальвації загальнолюдських цінностей. Система вітчизняних національних цінностей має багато спільного з цінностями російського, білоруського народів та загальнослов'янськими цінностями взагалі.

Глобалізація — невід'ємна частина нашої реальності. Для вирішення завдання входження української культури до простору світової культури визначальним є збереження своєї самобутності, унікальності вітчизняної культури, етнічної ідентичності, пошани до культурних надбань минулого, національного колориту й традицій.

Література

1. Дзюба І. Україна перед сфінксом майбутнього // Урядовий кур'єр. – 2002. — 12, 18 січ. **2. Мишанич О.** Проблеми вивчення давньої та класичної української літератури // Слово і час. — 2002. — №2. — С. 14. 3.**Перетц В.М.** Записи про завдання Комісії давнього українського письменства // НБУВ. – Інститут рукопису. – Ф.Х. – № 12437. **4. Рева Л.** Комісія давнього українського письменства при ВУАН: напрями діяльності // Студії з архівної справи та документознавства: Т. 4. – К., 1999. – С. 116 – 117; Її ж: Гуртківці В.М. Перетца в Житомирі // Житомиру – 1120 (884-2004): Наук. зб. "Велика Волинь": Праці Житомирського науково-краєзнавчого т-ва дослідників Волині. – Т. 31 / Гол. ред.: Кострицяя М.Ю. – Житомир: Косенко, 2004. – С.87 – 94; Її ж: Роль комиссий Всеукраинской Академии наук в создании документальных источников научной информации (начало XX века) // Книга и мировая цивилизация: Материалы XI Международной научной конф. По проблемам книговедения (Москва, 20-21 апр., 2004 г.): В 4 т. – Т. 2 / Сост. В.И. Васильев, М.А. Ермолаева, А.Ю. Самарин; Отв. ред. В.И. Васильев, Б.В. Ленский). – М.: Наука, 2004. – С. 280-284;Її ж: В.М. Перетц про наукові студії С.О. Щеглової //Філологічні семінари. Художня форма: Вип. 8: Присвячується 100-літтю філологічного

семінару та його засновнику – професору Перетцу В.М. / Київ. Нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К.: Київ. ун-т, 2005. – С. 39 – 43. **5. Рева Л.** Владимир Николаевич Перетц и его научная школа // Материалы VIII Международного семинара "Украина в мировом культурном пространстве" (12 — 16 мая 2008, г. Санкт-Петербург) / Под ред. Т.Н. Лебединской и А.Н. Карова. — СпБ., 2009. — 296 с. — [С. 128 – 133] за підтримки Генерального Консульства України в Санкт-Петербурзі, Бібліотеки Академії наук Росії, науково-дослідного інституту українознавства Міністерства науки та освіти України, Санкт-Петербурзького державного Політехнічного університету Міжнародних просвітницьких програм (кафедрою Міжнародних відносин). **6. Рева Л.** Развитие книговедения, библиотековедения и библиографии в 20-е годы XX века в Украине // Книга и мировая цивилизация : материалы XI Междунар. науч. конф. по проблемам книговедения (Москва, 20–21 апр., 2004 г.) : в 4 т. / сост.: В. И. Васильев, М. А. Ермолаева, А. Ю. Самарин; отв. ред.: В. И. Васильев, Б. В. Ленский). – М., 2004. — Т. 1. — С. 90—92; Її ж: Проблемы научного переиздания старопечатных и рукописных книг в современной Украине // Роль книгоиздания в развитии международных научных и культурных контактов: материалы Междунар. науч. конф. (Москва, 21—23 сент. 2005 г.) / сост.: В. И. Васильев, М. А. Ермолаева, А. Ю. Самарин. – М., 2005. С. 232—237; Її ж: Учебные издания для изучения университетских курсов истории украинской литературы // Книжная культура: опыт прошлого и проблемы современности: к 250-летию вуз. книгоиздания в России : материалы междунар. науч. конф., Москва, 20—21 сент. 2006 г. / отв. ред.: В. И. Васильев. — М., 2006. – С. 249 – 253; Її ж: Новинки университетских издательств Украины по филологическим наукам // Научная книга на постсоветском пространстве: Материалы II Междунар. науч. конф. (Москва, 19—21 сент., 2007 г.): в 2 ч. / Междунар. ассоц. Акад. наук, Совет по книгоизд., РАН, Науч. центр исслед. истории кн. культуры. — М., 2007. —Ч. 2. – С. 129 –134; Її ж: Академические издания "Истории украинской литературы" // Книжная культура: Опыт прошлого и проблемы современности: К 280-летию академического книгоиздательства в России: Материалы Международной научной конференции (Москва, 18 – 19 декабря 2008 г.). – М.: Наука, 2008. — 431 с. – [С. 303 – 307]; Її ж: Роль братств в развитии книжной культуры Украины. Гедеон Балабан // Наука о книге. Традиции и инновации: К 50-летию сборника "Книга. Исследования и материалы": Материалы XII международной научной конференции по проблемам книговедения (Москва, 28-30 апреля 2009 г.): В 4 ч. М.: Наука, 2009. Ч. 1. С. 500 – 502; Її ж: Славянская женщина во временном и пространственном аспекте // Таленавітыя жанчыны Беларусі у культурнай, навуковай і мастацкай прасторы свету : зб. матэрыялаў Міжнар. наук.-практ. канф. (Мазыр, 24 –25 мая 2007) / М-ва Адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа Адукацыі "Мазырскі Дзяржавэны педагагічны універсытэт імя І. П.

Шамякіна". — Мазыр, 2007. – С. 200 – 205 [Образ слов'янської жінки в світовій літературі]; Її ж: Українська літературна біографіка (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / Л.Р. Рэва // Міжнародныя Шамякінскія чытанні "Пісьменнік – Асоба – Час": матэрыялы Міжнар. навук.-практ. канф., Мазыр, 19-20 лістапада 2009 г. / УА МДПУ імя І.П. Шамякіна; рэдкал.: А.У. Сузько (адк. рэд.) [і інш.]. – Мазыр, 2009. – С. 62 – 69. **7. Рева Л.** Українське коріння Сергія Бондарчука // Українська біографістика: зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка Ук – С. 222 – 232; Її ж: Книжка у житті та творчості Сергія Бондарчука // Вісник Книжкової палати. — 2005. — № 9. — С. 35—40. **8. Рева Л.** Недосяжна зірка Гоголя, або Гоголь і світ (за щоденниками Олеся Гончара) // Методика. Досвід. Пошук: Проблеми вивчення шкільних курсів мови та літератури: Вип. XI: Науково-метод. збірник / Ніжинський держ. ун-т імені Миколи Гоголя. – Ніжин, 2009. – [С. 53 – 61]. – 240 с. **9. Рева Л.** Михаил Драй-Хмара: научно-исследовательская деятельность // Евразийская лингвокультурная парадигма и процессы глобализации: История и современность / Материалы I Междунар. науч. конф., 11 – 13 ноября 2009 г. / ГОУВПО "Пятигорск. гос. лингвист. ун-т"; Северокавказ. научно-исследо. ин-т филологии; "Русский язык на Северном Кавказе". – Пятигорск, 2009. – 318 с. – [С. 223 – 228].

Рева Л. Г. Бібліотека в умовах глобалізації

Спираючись на власний досвід роботи в структурному підрозділі НБУВ – Інституті біографічних досліджень, вивчаючи літературні спадщину минулого і творячи наукові біографії української еліти як теоретичні узагальнення літературної біографіки, ми прагнемо у співдружності з академічними установами та вишами Росії й Білорусі відшукати власні шляхи протистояння всесвітньому глобалізму.

Ключові слова: бібліотека, культура, література, письменник.

Рева Л. Г. Библиотека в условиях глобализации

Опираясь на собственный опыт работы в структурном подразделении НБУВ – Институте биографических исследований, изучая литературное наследие прошлого и творя научные биографии украинской элиты как теоретические обобщения литературной биографики, мы стремимся в содружестве с академическими учреждениями и вузами России и Белоруси отыскать собственные пути противостояния всемирному глобализму.

Ключевые слова: библиотека, культура, литература, писатель.

Reva L. G. The library under conditions of globalization

Along with academic establishments of Russia and Belarus we try to find our ways to resist globalization. Our work is based upon the working experience at the Institute of biographic research, where we studied literary

heritage of the past and worked out scientific biographies of the Ukrainian elite as a theoretical synthesizing of the literary biographics.

Key words: library, culture, literature, writer.

УДК 323.1:791.43.

Солнышкина А. А.

КИНЕМАТОГРАФ В ОБЩЕСТВЕ ВТОРОГО МОДЕРНА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СЕМИОТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

Кинематограф как техническое изобретение, еще не ставшее искусством, в первую очередь, был движущейся фотографией. Возможность запечатлеть движение в еще большей мере увеличила доверие к документальной достоверности фильмов.

Кризис отечественного кино актуализирует социологические исследования кинематографа. Наиболее актуальными в исследовании кино являются научные работы У.Эко, А.Усмановой, М.Жабского. В отечественной социологии исследованию кино уделяют значительное внимание социологи Ю.Сорока, С.Легеза, Е.Семихат.

Автор статьи предлагает исследовать кинематограф с позиции семиотического анализа, поскольку именно семиотика кино помогает выделить основные культурно-символические коды и особенности социологического прочтения кинотекста.

Целью статьи является изучение особенностей семиотического анализа кинематографа.

Родоначальником семиотики кино является С. М. Эйзенштейн, теоретически и практически работавший в 20-е годы над созданием киноязыка, основанного на таких знаках, которые, оставаясь знаками-изображениями, имели бы, как и в вербальном языке, постоянные значения.

В послевоенное время семиотика кино получает широкое распространение, особенно во Франции (К. Метц, М. Колен, М. Мари, Ф. Жост и др.) и в Италии (У. Эко, П. Пазолини, Э. Гаррони и др.). В ней имеются две тенденции, одна из которых не видит существенных различий между фильмом и языком, максимально сближая их. Такого взгляда придерживается известный режиссер и теоретик кино П. Пазолини [1].

Сторонники второй тенденции признают не только сходства, но и важные различия между кино и языком. К ней принадлежит К. Метц, основатель и главная фигура современной семиотики кино. Свою точку зрения он сводит к дилемме: кино есть язык; кино бесконечно отличается от языка. Несовпадение с языком и вместе с тем причастность к нему